

Yeryuvarı ve İnsan

Nasıl maddenin evreninde kökeni olmayan kendiliğinden doğuş yoksa, aklın evreninde de, varlığı daha öncekilere dayanmayan hiçbir düşünce yer alamaz. Tıpkı ana-babanın çocukla olan ilişkisi gibi... Düşüncelerin nasıl birbirlerini izlediklerini görmekteki güçlük, akılsal süreçlerin çokluk bilinç dışında oluşması nedeniyledir... Hipotezlerin kökenini açıklamak amacıyla bir hipotez önereceğim. O da hipotezlerin daima analogiden kaynaklanmalarındır. Doğadaki neden-sonuç ilişkileri, sonsuz bir çeşitlilik gösterir. En büyük ölçüde bu çeşitliliğe aşına olan birey de, analogiden hipotez türetmek için en geniş bir temelle donanmış olur.

Grove Karl Gilbert, 1896¹

Bir bakış açısından, mutlak düzensizlik ve karışıklık görünümünü verebilen bir nesne veya olayda, bizler bir düzen tanımak ve saptamak zorunluğundayız. Doğanın evrimi, nesne ve olayların birbirlerini izlemesi ve maddenin yeryüzündeki dolaşımı, belirli bir düzen içinde olmaktadır. Bu düzende bozuşmanın kaçınılmazlığını, doğanın yenileme işlevi dengeler. Amacımız bu sistemin, ayrışan ve bozuşan parçalarını yenileyecek ve onaracak bir şekilde nasıl kurulduğunu saptamak olmalıdır. Gözlemler, böylece bizleri Yeryuvarındaki maddenin dolaşımını ve doğanın işleyişinde, güzel bir ekonomiyi içeren bir sistemin egemenliğini kabul etmeğe yöneltti. Yeryuvarı, tıpkı bir hayvanın vücudu gibi, bir yandan onarılrken bir yandan da bozuşmaktadır. Büyüme ve artım niteliği, bozuşma ve yokolma eşliğindedir. Yeryuvarının bir parçası imha olurken, başka bir parçası yeniden oluşmaktadır.

James Hutton, 1788²

(1), (2) Mc. Intyre, D.B., 1963, James Hutton and the philosophy of geology: "The Fabric of Geology" de: Ed. C.C. Albritton, Jr., Addison - Wesley Publishing Company, Inc., 372 s.'da (1) sayfa 3 ve (2) sayfa 8-9 da yer alan alıntılardan Cengiz Baştuğ tarafından çevrilmiştir.